

Y

872 h. 33
6

Cwestiwn Mawr;

S E F,

Pa fodd y myn Duw gadw Dyn?

WEDI EI EGLURO MEWN

P R E G E T H,

Ar *PHIL.* II. 12, 13.

Yn yr hon y trinig amryw Bethau tra buddiol
a llwyr angenrheidiol, er amlygu i'r Werinos
fawr Ddoethineb a Gras Duw yng GHRIST
Iesu, yn lechydwrfaeth Dyn, yn ol ei Ar-
faeth dragywyddol ei hun, er cyn yr Oef-
oedd.

*Cysodwch y Rhwystr o Ffordd fy Mhobl. Esay lviii. 14.
—Dangos i Erisfeddion yr Addewid Ddianwadalwch
ei Gyngor. Heb. vi. 17.*

Gan E. GRIFFITHS, G. E.

CAERFYRDDIN,
ARGRAFFWYD GAN I. ROSS. 1785.

H Y M N.

I.

DEFFRO a chyfod enaid trift,
Clyw hyfryd lais Efengyl Crist;
Llais 'wyllys da, a chariad llawn;
Llais Addewidion gwerthfawr iawn.

II.

Concwerwyd angau drwg a'r ddraig,
Trwy adgyfodiad Hâd y wraig;
Caethiwodd y caethiwed mawr,
A'i ddoniau ddaeth i ddynion lawr.

III.

Trwy hwn y daeth y fendith wiw,
I newid gyflwr ddynol-ryw:
Iuddewon a Chenhedloedd lu,
A aeth trwy Grift i'r nefoedd fry.

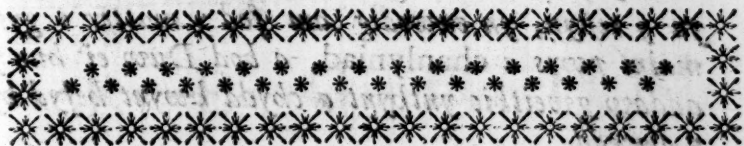
Duw a'n bendithio ninnau gyd,
I'n dwyn ni atto o'n fryd:
Cafawn, gadawn, ein boriau mwy,
Gael bod yn ddedwydd gyd â nhwy.

V.

Cawn yna foli Duw a'r Oen,
Yn rhydd o'n bai, yn rhydd o boen;
Ar dynnon dannau am y dydd
Y gwnaed ein rhwymau oll yn rhydd.

VI.

I'r Hwn a'n carodd ni yn rhad;
I'r Hwn a'n golchodd yn ei waed;
I'r Hwn a'n gwnaeth o farw'n fyw,
Boed clod a mawl, a melus yw.

AT Y

DARLLENYDD.

FE ddymuna'r Awdwr, gyd â phob gostyng-
aiddrwydd ac Ewyllys da, gyflwyno y
Traethawd hon i ystyriaeth ddifrifol pob enaid a
chwynnycho fod yn gadwedig, ac yn amheus yng-
bwlch y ffordd.

Dymuniff, befyd, i bob proffeswr, o bob enw
a barn, bwyso yng Ngloriannau'r Cyssegr, y petbau
a osodwyd yma o'i flaen ef, ac os gwel yma
ddim yn wrthwyneb i'r gwirionedd, dadguddied
bynny mewn cariad, a'r Awdwr a'i dderbyn yn
ddiolchgar.

Yn neillduol, dymuniff ar bobl ei ofal ystyried
yn ddwys, pa mor ofnadwy ydyw meddwl i un o
honynt fod yn debyg o fethu cassael iechydwrriaeth
yn y diwedd.

Am bynny gobeithio, y bydd iddynt bwy wrando,
A 2 cofio,

cofio, ystyried, a gwneuthur Cyngor yr Apostol yn y testyn, yn enwedig am fod y matter o gym-maint pwys a chanlyniad, a bod Duw ei hun yn addaw gweithio ynthynt a chydâ hwynt belyd byd y diwedd.

Os caiff un ryw enaid fudd oddi wrth byn, trwy ei ddwyn i'r iawn; neu ei gadarnbau ar y iawn; neu gefnogaeth i gadw yn y ffordd, trwy sicrbau iddo na bydd ei lasur ef ddim yn ofer yn yr Arglwydd, rhoed y clod i Dduw yr bwn a'i piau, a chofied finnau yn ei weddi.

Erfyniaf ar Dduw i gynnal ei achos, ac arddel ei wirionedd, er lles dynol-ryw, ac er adeiladaeth a chysur yr Eglwys Gristianogol yn y byd, yr bwn yw taer weddi a gwir ddymuniad,

Eich ufudd Was yn Efengyl CRIST,

E. G.

P R E-

P R E G E T H,

Ar *Phil.* II. 12, 13.

*Am hynny, fy anwyhyd, megis pob amser yr ufudd-
hasoch, nid fel yn fy ngwydd yn unig, eithr
yr awr bon yn fwy o lawer yn fy absen, gweith-
iwch allan eich iechydwriaeth eich hunain gyd
ag ofn a dychryn; canys Duw sydd yn gweithio
ynnoch ewyllysio a gweithredu o'i ewyllys da ef.*

*** MA ni gawn fod St. *Paul* yn canmawl y
* Y * *Philipiad* am eu hufudd-dod i'w gyng-
* horion ef gynt, eithr yn awr ac efe yng-
*** harchar yn achos y gwirionedd adrodd-
odd efe iddynt, y mae efe yn eu cyffroi, ar ystyr-
iaeth hyn, i ymagnio yn ddiwyd iawn i weithio
allan eu iechydwriaeth eu hunain, mewn pryd,
gyd â mawr ofal, trwy ofn a dychryn methu yn y
diwedd mewn un modd.

Iechydwriaeth yw pob math o waredigaeth rhag
drwg, neu o glefyd. Eithr iechydwriaeth ysbrydol
a feddylir yma, sef, llwyr waredigaeth oddi wrth
bechod, ei glwyfau a'i gorph ar gorph ac enaid
yn dragwydd.——“O Dduw y mae pob math
o iechydwriaeth yn dyfod i ddyn. O ffynnon ei
ras ef y tarddodd y dyfroedd bywiol hyn, sef, dyfr-
oedd iechydwriaeth.” *Esa.* xii. 2, 3. “A Chrifft,
A 3 y Cyf-

y Cyfryngwr, yw y bibell trwy yr hon y deuant i ni." *Ioan vii. 37, 38.*

Efe o'i wirfodd a gyd-syniodd â'i Dad i gymmeryd y gwaith angenrheidiol arno o anrhydeddu deddf, natur, neu gyfraith diniweidrwydd, a dioddef cosp y troseddiad o honi, yr hyn hefyd a wnaeth efe yn ein natur a'n byd ni, gan ufuddhau hyd angau, i.e., angau'r groes. *Adn. 4—8.*

A chwedi ei berffeithio trwy ddioddefiadau ef a wnaethpwyd yn Awdwr iechydwriaeth dragywyddol i'r rhai oll a ufuddhant iddo. *Heb. ii. 10. a' iv. 9.* Ac nid oes iechydwriaeth yn neb arall; canys, efe yn unig a wnaethpwyd i ni gan Dduw yn Ddoethineb, ac yn Gyflawnder, ac yn Sancteiddrwydd, ac yn Brynedigaeth. *i Cor. i. 30.*

Dyma Gariad anrhaethawl? Pwy allasai ddisgwyl am y fath beth ac iechydwriaeth i'r dyn syrthiedig, a dorrodd gyfraith hawdd ei chadw, trwy *un ffordd*, nag ar *neb* ammodau pwy bynnag? Neb yn y nef nag ar y ddaear, ond Duw ei hun.—Pe na fynasai efe ddangos trugaredd i'r dyn o'i rydd ewyllys a'i *ragorfraint* ei hun, nid oedd neb, meddaf, yn y nef nag ar y ddaear, a allai gynnig ei gymmell, llawer llai ei *rwymo* ef, i wneuthur hynny. Y canlyniad yw, mae o rydd ras a chariad Duw y mae iechydwriaeth dyn.

“Efe o'i ewyllys da a anfonodd ei Fab, ei anwyl a'i unig anedig Fab, i geisio a chadw yr hyn a gollwyd.” *Mat. xviii. 11.* Efe a bennodd amser ei anfoniad i'r byd, ynghyd â'i waith *llafurus* a *diodd-efus*, a chwbl o *drefn* ac ammodau ein prynedigaeth o'r pen bwy-gilydd.—“Pan ddaeth cyflawnder yr amser i ben, Duw a anfonodd ei Fab, wedi ei wneuthur o wraig, wedi ei wneuthur dan y ddeddf, fel y prynai y rhai oedd dan y ddeddf, fel y derbyniem ni y mabwysiad, trwy ei *dderbyn ef*. Cydmara *Gal. iv. 4, 5.* â *Ioan i. 12, 13.*

Ond a ellir dim meddwl i Dduw, er hynny, addo

addo iddo ei hun, yn ei gyngor a'i feddwl ei *hun*, ryw *elw*, *anrhydedd*, a gogoniant *chwanegol* at ei wynfyd dwyfol ei hunan, oddi wrth ufudd-dod *newydd* dynol-ryw: o ddangos trugaredd iddynt?

Y mae hynny yn ammhofibl, enaid, yn natur pethau. Os cyfiawn y fyddi, pa beth yr ydwyf yn ei roddi iddo ef? neu, pa beth y mae efe yn cael ar dy law di? *Job xxxv. 6, 7.* — Gwedi y gwnelech y cwbl oll a'r orchymynwyd i ti, gwas gwael ac an-fuddiol *iddo ef*, er nid felly i ti dy *hun* ac *eraill*, y fyddit wedi'r cwbl, canys yr hyn a ddylefit ei wneuthur a wnaethost. — Caethwas wyt: *Luc xvii. 10.* Am hynny os gwobr a gei, gwobr o ras a raid ei bod hi.

Crist yw ein Cyfiawnder a'n Nerth ni yn ol ap-pwyntment y 'Fad nefol. Hwn a osododd Duw yn lawn, neu'n Gymmod trwy *ffydd* yn ei waed ef fel y derbyniem ni faddeuant pechodau! Yn awr y mae Duw yng Ghrift yn cymmodi y byd ag ef ei hun, heb gyfrif iddynt hwy eu pechodau. Gorphenodd Crist ei *boenus* waith ar ben *Calvaria*. Cyfododd o'r bedd i'n cyfiawnhau. Y mae efe yn awr yn y nef yn eiriol drosom. Oddi yno y daw, pen ychydig, yn dra ogoneddus, i roddi perffaith rhyddhad i'r rhai fydd yn ei ddisgwyl ef er iechyd-wriaeth.

Yn awr, tydi a ddywedi, os yw gwaith ein iechyd-wriaeth ni ar ben, p'am y dywedir etto wrthym ni, am weithio allan ein iechyd-wriaeth ein hunain? Pwy gysondeb fydd yn hyn? Y cysondeb mwyaf enaid. — Cofia di, a chadw yn dy gof yn wastad; mai Duw a Thad ein Harglwydd Iesu Grist, o'i *ben arglwyddiaeth rasol* yn ol cyngor ei feddwl ei hun, a drefnodd ffordd iechyd-wriaeth dyn. Ac ni wyddai dyn nag angel, ac *ni wyr chwaith*, un mymryn o ddirgel gyngor ac arfaeth Duw, ond yn brin a ddat-guddiodd efe iddynt. Y mae'r dadguddiad a ryngodd bodd iddo ef roddi i ni am y matter hwn yn

dangos mai ar *ammodau* doeth a da, y trefnodd efe i ddyn pechadurus i gael diange o'i drueni a chyrraedd bywyd tragywyddol. Yr hyn ni allai y dyn ei wneuthur o herwydd gwendid ei gnawd a phurdeb y gyfraith, medd yr Apostol, Duw a'i gosododd ar ei Fab. *Rhuf.* viii. 3. Crist a dyllia o flaen ei Dad yng wydd dynion, iddo ef gwplu ei waith. *Ioan* xvii. 4. Y mae'r Tad yn tyftio iddo gael ei foddloni, trwy ei adgyfodi ef oddi wrth y meirw. Ac nid oedd bosibl ei attal ef gantho. *Aët.* ii. 24. Pwy fodd hynny? Am iddo *gwplu* ei waith ar y ddaear. Efe y *Cyfiawn*, yr Oen difeius a disfrycheulyd, o'i *wir-fodd* a roddes ei hun drosom ni rai anghyfiawn, fel y dygai ni at Dduw. *Edr.* i *Pedr* iii. 18.

Ond etto, y mae'r ysgrythur-lân, os gwrandawn ni arni, yn mynegu yn oleu i fod rhyw bethau yn ofynol oddi wrth bechaduriaid, a saint hesyd, y rhai a elwir yn gymmwys *ammodau* r Addewid. *Eph.* ii. 12. Nid yw wiw i ni geisio gwingad yn erbyn y symbylau, a cheisio ystwytho geiriau Duw at fesur ein rhesymmau cnawdol, a'n dychymygion ofer ni: trech yw efe. Gwell yw ymostwng mewn pryd i dderbyn cardod tra cnigir hi, a'n bywyd ar *ammodau* r Brenin.

Y peth a ofyn yr Arglwydd ymhob man yn ei air oddi wrth *bechadur* annychweledig, yw, credu ac edifarhau, megis y gwnaeth y *Ninifeaid*. *Jona* iii. 5. Dyma fwm pregethau *Ioan*. *Aët.* xix. 4. a phregethau Crist, Ediferhewch a chredwch yr Efengyl. *Marc* i. 14, 15. Hyn oedd commisiwn Crist i'w apostolion. *Luc* xxiv. 47. a hyn a wnaethant yn ffyddlon trwy gydol eu gyrfa. Darllen llyfr yr *Aëtiau*, tyred a gwel.

Heb ffydd yng Nghrist, hynny yw, credu mai efe yw Mab Duw a Iachawdwr y byd, ac *ymddiried* iddo am ein cadw, nid oes lun i neb ddisgwyl cael lles oddi wrtho. *Ioan* viii. 24. "Oni chredwch chwi mai myfi yw efe, y Messia, Iachawdwr dynion,

ion, chwi a fyddwch feirw yn eich pechodau." Edrych 2 *Tim.* i. 12. Rhoddodd *Paul* ei enaid i Grift. Heb edifeirwch, yntau, nid oes maddeuant. Gadael pechod, a throï at Dduw o'r galon, yw edifeirwch. Y mae tristwch lawer yn cyd-fyned âg ef, ond nid hynny yw edifeirwch. Gadawed y drygionus ei ffordd, a'r gwr anwir ei feddyliau, a dychweled at yr Arglwydd, medd *Esay*, dyna edifeirwch; yna efe a gymmer d.ugaredd arno, ac a arbed yn helaeth. *Esay* lv. 7. Edifarha gan hynny, O bechadur, fel y dilêr dy bechodau. *Aet.* iii. 19. Oni edifarhai di, diammau y collir di yn dragywydd, fe'th ddemnir di yn oes oesoedd.

Dychwel gan hynny, a bydd fyw; pa ham, O enaid, y byddi farw; lê, pa ham y byddi farw, a Duw yn tyngn mai ei Ewyllys ef yw i ti fyw. *Ezec.* xxxiii. 10, 11.

Gwranddo ar ei lais; y mae efe'n curo wrth dy ddrws di, a phardwn rhad i ti yn ei law. Gollwng ef i mewn, Oh, gollwng ef i mewn. Dywed, tyred i mewn, Fendigedig yr Arglwydd.

Na choela Satan a'th chwant dy hun os pledant yn groch, na elli ddim! P'am na elli di, pe mynnit, mwy nag eraill? Os dywedi wrthyf, na elli ddim o honot dy hun. Beth a eill un dyn o hono ei hun, attolwg? A oes gan ddyn ryw beth o hono ei hun? Beth yw hwnnw? A wyt ti yn barnu i Dduw roddi i ti *allu i bechu* yn ei erbyn ef, yr hyn *ni fynnai*, yr hyn y mae efe yn ei *wahardd*, ac am yr hyn y *cospa* efe di dros byth yn uffern, oni edifarhai di mewn pryd; ac na roddodd efe i ti allu troi atto, gwella dy fuehedd, ac ufuddhau iddo; yr hyn, medd efe, os coelir ef, gw gwir ewyllys ei galon. 2 *Pedr* iii. 9, &c.

I wirio hynny, onid yw efe'n gorchymyn i bob dyn ym mhob man edifarhau? yn rhoddi amser i edifarhau? yn dy lwytho di â'i ddaioni i'th dywys i edifeirwch? ac onid yw efe wedi rhoddi ei *Air* a'i *Yspryd*, i'th gyfarwyddo a'th nerthu i hynny? Ed-

rychwech *Act. xvii. 30. Dat. ii. 21. Rhuf. ii. 3, 4. Diar. i. 22, 23.*

Yn awr, beth a fynnit i Dduw wneuthur yn rhagor nag a wnaeth efe? a fynnit ti i Grifft edifaru yn dy le di? y mae hynny yn ammhofibl; — a phe byddai yn bosibl, ni wnaï ef ddim o'th dro di, mwy nag i'th frawd gymmeryd physygwriaeth yn dy le, tu ag at dy well di.—Nid felly, beth yntau enaid? Gweithio ynof fi'r ewyllyfio a'r gweithredu, fel y mae'r testyn yn dywedyd. O enaid truan, os felly yr wyt ti yn deall y geiriau hyn a'u bath, yr ydwyt mewn mawr berygl o wneuthur cam â Duw, ac a'th enaid dy hun. Canys, pwy raid dywedyd wrth y *Philippiaid* am weithio allan eu iechydwriaeth eu hunain trwy ofn a dychryn, os oedd Duw yn *ddi-gyfrwng* wedi gweithio, neu i *weithio* ynthynt ewyllyfio a gweithredu; Beth a allasai fod yn fyr ynthynt, pan yr oedd yr ewyllyfio a'r gweithredu yn barod eisoes?

Ond os deallir fod yn rhaid iddynt arfer y *cyffryngau*, neu'r moddion appwyntiedig, a'r *ychydig nerth* a roed iddynt yn barod, gan addo ychwaneg, o ddilyn o'i gyngor ef; yna y mae'r cwbl yn oleu, yn *gysson* ac yn *iachus*. *Mat. xxv. 29.* Ac yn y goleu hyn, y cymmerir ac y deallir y geiriau hyn, gan bawb difinyddion *iachus* a dysgedig a'r a welais i ym mhob oes. Gwel *Pool, Henry, Burkit, Watts, a Doëridge*, ar y lle: — i adael heibio llawer eraill, llai adnabyddus i'r cyffredin,

Y gwirionedd yw, enaid anwyl, i fod Duw yn gweithio'r ewyllyfio a'r gweithredu mewn dyn trwy amryw ffyrdd: megis,

Yn gyntaf, Trwy rodidi iddo alluoedd enaid i ewyllyfio a gweithredu, fel y mae profiad anwrthwynebol yn dangos.

Yn ail, Trwy gynnal y rhai'n mewn grym i weithredu; er i'r dyn eu fforffettu lawer gwaith, fel *Nebucodonofer, Dan. iv. 33.* ac eraill.

Yn

Yn drydydd, Trwy ofod pyngciau mawrion crefydd mewn goleu eglur o flaen y dyn,—a'r *canlyniad*, o ddewis y da a gwrthod y drwg, yn y byd hwn a'r byd nesaf. Hyn a wna Duw lawer ffordd a modd. Gwel pa fodd y dywedir i'r Arglwydd ddychwelyd calon pobl *Israel* atto ei hun, yn achos *Baal*, yn nyddiau *Elias*. Edrych i Bren. xviii. 36, 39. Ac fel hyn yr hudwyd ein rhieni cyntaf i ewyllysio a gwneuthur drwg, er yr holl alluoedd mawrion a ddywedir eu bod yn berchen arnynt. Ac onid fel hyn y mae i ni ddeall y *modd* y mae'r ysbryd drwg yn gweithio ym mhlant anufudd-dod? *Eph.* ii. 2. Ai nid trwy weithio ar y *chwant naturiol* a blannodd Duw yn y dyn, at *Hapusrwydd*, gan ei demptio i ymgais am dano trwy ffyrdd *gwaharddedig*? Bydded i brofiad cyffredin ateb drosof. Cydmara *Mat.* iv. 1—11. a i *Ioan* ii. 16, 17. Arwain hyn ni at,

Y pedwarydd ffordd fydd gan Dduw i weithio, ewyllysio, a gweithredu yn y dyn, sef trwy ei *Ysbryd*. Rhaid ein geni ni o'r Ysbryd yn gyftal a'r Gair. Y mae'r Gair yn wastad gennym; ond y mae'r Ysbryd, fel y gwynt, yn myned ac yn dyfod yn ol ewyllys Duw. Pan y del, efe a argyhoedda'r byd o bechod, gan gymhwyso a dirwasgu gwirioneddau Duw ar gydwybod y dyn. Ac ni âd ef heibio weithredu ar feddyliau dynion, nes *llwyddo*, neu gael *hollol ball* ganthynt.

Ond y mae dynion anystyriol, anufudd, cyn-dyn a gwrthnyfig, ym mhob oes, yn gwrthwynebu'r Ysbryd Glân, fel yr *Iuddewon* gynt. *Act.* vii. 51.

Ac nid y fath hyn o ddynion yn *unig* fydd yn y perygl hwn, eithr y rhai hynny hefyd a sancteiddiwyd gantho mewn *mesur mawr*. Am hynny, y mae efe, trwy'r Apostolion yn rhybuddio *etholedigion* Duw, na thrifftaent ac na ddiffoddent mo hono. *Eph.* iv. 30. i *Thef.* v. 19. *Heb.* vi. 4. —8. a x. 28, 29. Ai geiriau gweigon, ofer, disail, ac *af-reidiol*, yw'r 'Sgrythurau hyn?

Tro'r

Tro'r cwestiwn yn dy feddwl, a chais ateb cymmwys iddo o flaen Duw. Ië, neu nagê, a raid i'th ateb fod. Os dywedi, *ie*, yna'r wyt yn gosod ffli-neb yn erbyn yr Ysbryd, trwy roddi rhybuddion *di-achos*. Ond os dywedi, *nagê*, eithr llwyr angenrheidiol oeddent i bawb: dyna'r gwir; ac ystyria di y canlyniad o hono. Y canlyniad yw, fod yr Yspryd Glân yn gweithredu yn rymmus ar y dyn yn ol ei *nattur*, ag *arfaeth* Duw, dros *amser*, sef, hyd oni b'o iddo gael ei wrthwynebu, ei fogi, a'i *lwyr wrthod*. Y mae efe yn cynnig i bob dyn dros *amser*, a gwyn fyd yr enaid a dderbynio y cynnig trocasto.

A ni yn gwybod hyn, yr y'm yn perswadio dynion, megis pe byddai Duw yn deisyf arnoch, trwyddom ni; yr y'm yn erfyn dros Grift, cymmoder chwi â Duw, trwy *gyd-fynio* â'i Ysbryd yn gweithio ar eich meddwl, gan eich cynhyrfu i'r hyn sydd dda.—O Dduw mae hynny gyd.

Na ddisgwyl rhagor, rhag colli dy enaid, a chwyno yn rhy ddiweddar yn y flammau. Oh! na wrandawsw'n ar lais fy athrawon, gan dderbyn a ddefnyddio eu cynghorion iachus hwynt; yna ni ddaethwn byth i'r lle poenus hwn. Ystyria ateb *Abraham* yn y ddammeg. *Luc* xvi. 29, 30, 31.

Ystyria ymhellach, fod Crist yn dywedyd wrth yr *Iuddewon*, Gwyr *Ninife* a godant i fynu yn y *FARN*, gyd â'r genhedlaeth hon, ac a'i condemnant hi: pa ham? Am iddynt gredu ac edifarhau wrth bregeth *Jonas*; ac wele, un mwy na *Jonas* yma, eb efe. *Luc* xi. 32. Yn awr yr wyf finnau yn gofyn i ti o *brysur*, pa fodd y bu hyn? A oedd *Jonas* yn well pregethwr na Christ? neu, a oedd mwy o effaith yn cyd-fyned âg ef na Christ? Onid trwy *Ysbryd* Crist yr oedd y prophwydi gynt yn llefaru? edrych i *Pedri* i. 11. A roddes Crist ei Ysbryd i gyd-weithio â *Jonas*, i greu ffydd ac edifeirwch yn y *Ninifeaid*, a'i attal ef oddi wrth ei wrandawyr ei hun?

hun? Os felly y bu, yr wyf yn gofyn, pa fodd y rhyddheir yr *Iesu* oddi wrth *ragrith*, pan yr oedd yn wylo uwch ben lliaws o bechaduriaid anghediniol ac anedifeiriol, ac yn *dweud* yn gyhoeddus, y *mynnasai* efe eu diogelu hwy rhag pob drwg, pe *mynnasent* hwy? Oni allasai'r *Iuddewon* ateb, pe gwnaethit ti *ynom ni* yr hyn a wnaethost yn y *Ninifeaid*, nin-nau a fuafem yn gadwedig megis hwythau; Ond, am na's gwnaethost, nid yw dy dagrau ond dagrau rhagrith, a'th eiriau ond geiriau rhagrith.

Os dywedi, nad oedd efe tan rwymau i neb, y gallai wneuthur fel y mynnai a'r eiddo ei hun. Gwir iawn, nid all fod dim yn wirach. Etto, cofia, fod yr Iesu yn *rhwym* i ddweud y *gwir*, ag ymddwyn ar bob achos yn *gyttunol* a'r gwirionedd.

Y canlyniad yw, i'r *Ninifeaid* *ystyried* a chredu pregeth *Jonas*, ac felly edifarhau, yr hyn ni wnaeth yr *Iuddewon*. Ac o herwydd hyn, y mae Crist yn dannod y *Ninifeaid* yn *gyfiawn* iddynt, a'i gyfiawnder yntef yn eu *cospi*, yn aros yn oleu i bob *deall*, ac yn golyng llosgedig yn eu cydwybodau hwyntau yn dragywydd. Y mae ffydd yn dyfod trwy glywed, tyftio'r gwirionedd a'i ystyried. Cydmar. *Rhuf.* x. 17, â *Ezec.* xviii. 28. Rhydd Duw ei Ysbryd i'r rhai a'i ceisio, ac a ufuddhant iddo. *Luc* xi. 13, ac *Aet.* v. 32. A thrwy *ystyried* geiriau a daioni Duw i ni, y gweithir ynom edifeirwch. A chan *ystyried* hynny, efe (sef *Pedr*) a aeth allan ac a wylodd yn chwerw dost. *Marc* xiv. 72. Am hynny, fel hyn y dywed yr Arglwydd, "*Ystyriwch* eich ffyrdd." *Hag.* i. 7. Oh, na baent ddoethion, medd Duw, na ddeallent hyn, nad ystyrient eu diwedd! *Deut.* xxxii. 29. Gwel *Ezec.* xviii. 28.

Mi appellaf at dy brofiad di, O ddyn annuwiol a *di-weddi*: Oni phrofaist ar droion ryw gynhurfiadau yn dy feddwl i ddymuno gwella dy fuchedd a'th gyflwr, rhag it' farw yn dy bechod? Do, meddi,

meddi, a mynych y parodd fy nghydwybod i mi ddolur, ac ni chefais lonydd nes i mi ddiwygio llawer, &c. Wele, wrth hyn, tydi a ddechreuais dy daith i'r nef, ti redais yn dda, beth a'th rwyf trodd di? beth a wanhaodd dy ddwyllaw di rhag gweithio allan dy iechyd wriaeth? Ofn a'm cymmerodd, wrth glywed un yn dywedyd, mai cnawd oedd y cwbl, mai cydwybod anianol oedd yn cynhyrfu ynof, ag nid gwaith Ysbryd Duw oedd arnaf. — Hyn a'm gwanhaodd, a minnau a ymollyngais gyd a'r ffrwd. Yn enwedig, wedi i mi glywed fod Duw yn gweithio, ewyllysio, a gweithredu yn ei *bobl ef* yn ddi-gyfrwng ac yn *anwrthwynebol*. Minnau a ddywedais ynof fy hun, mi a eisteddais i lawr, a phlethais fy nwyllaw i gyfsgu, fe allai y daw efe i'm dyhuno, ac oni ddaw. —

Y mae achos i ofni fod miloedd wedi myned i uffern trwy'r un moddion. Bûm fy hun ar y ffordd unwaith. Diolchais i Dduw am feddyliau gwell, mwy teilwng o Iesu Grist a'i Efengyl; ac o'm dyledfwydd fy hun, fel pechadur cyfrifol i Dduw, am fy holl ymddugiad yn y byd, yn enwedig at ei Fab ef.

Cofia dithau, enaid, fod pob rhodd ddaionus, a phob *cynhyrfa* at ddaioni, ac i ymadael â'r drwg, wedi dyfod oddi *wrth Dduw*, dy Dad nefol, yr hwn fydd yn *gweithio ynnot* feddwl dychwelyd i dŷ dy Dad. Nag ofna, eithr cyfod, a thyred, y mae efe yn dy alw adref.

Ond, beth os nad wyf etholedig? meddi. Y mae llawer math o etholedigion yn y Bibl yn cael son am danynt. — Rhai i swyddau, a llaweroedd i freintiau; — a'r rhai sanctaidd i fywyd tragwyddol. A pheth os darfu i Dduw, o herwydd rhyw rhesymmau da, na allwn ni mo'i *dirnad*, pe mynegid hwy i ni,
ethol

ethol a sicrhau Iechydwriaeth rhyw bersonau neillduol ym mhob oes; beth yw hynny i'r lleill o'r byd? A rwyftra hynny i ti gael *Iechydwriaeth* trwy Iesu Grist, yn ol addewid Duw yn yr Efengyl?

Ystyria yn bwyllog, a ydyw ein Creawdwr, trwy stofi ar *rai* o'i greaduriaid ryw ffafr neillduol mewn ffordd *ddieithr*, yn caead eraill allan o'i ffafr trwy ffordd gynnefin? Nid wyf yn tybied.

Am esampl. A rwyftra gwaith Duw yn dwyn *Enoc* ac *Elias* i'r nesoedd, heb brofi marwolaeth, i'r ffyddloniaid eraill, gael yr *un ffraint*, er nid yn yr *un modd*? Neu, a ydoedd *ethol Abram* i fod yn Dad i'r Messia, yn fendith i'r byd, ac yn batrwn i'r ffyddloniaid, yn attal *Melchisedec*, a *Job* a'i gyfeillion, ynghyd â llawer eraill, i foddio Duw a bod yn ddedwydd? Neu, a ydoedd rhoddi pump talent i un gwas, yn rhwystr i'r llall i ddefnyddio ei ddwy, a boddio ei Feistr?

Y mae yn eglur, meddi, nad oedd y naill na'r llall yn rhwystr. Y mae yn wir. Ond ystyria, etto, beth a ddaeth o'r gwas a ymresymodd felly? oni chospowyd ef yn *gyfiawn* am ei *ddrwg dyb*, a'i *enllib*, a'i *ddiogi*? Edr. *Mat.* xxv. 14—30.

A ydyw derchafu un dyn i'r deyrn-gadair yn dduddio yr holl bobl eraill o'u bywyd a'u cyfuron?

Yn yr un ffunud, nid yw y Tad nefol yn esgeuluso ei blant trwy ei waith ef yn gwneud rhyw ratoriaeth rhyngddynt. Y mae *amrywiaeth* i'w weled yng waith y greadigaeth i gyd ac yng waith *rhagluniaeth* hefyd. Y mae doethineb a *daioni* mawr yn hynny pe gallem ni ei iawn ystyried, a'i ganfod.—Ond pwy a all ganfod hynny yn eglur yn y stâd bresennol? Etto, ni a allwn ei gredu, am y *gwyddom* mae gwaith Bod doeth ac anfeidrol dda ydyw.

Y

Y mae ein *cyflwr* a'n *dyledswyddau* ni yn amlwg, — a gorchymynion Duw a'i ffyddlon addewidion, wedi eu cyhoeddi i'r holl bobl. Llafuria di am fod yn ddeiliad i'r addewidion a diogel a fyddi.—Ni wrthododd Crist neb erioed a ddaeth atto i geisio iachad i'w gorph neu enaid.

Yr un yw efe ddoe, a heddyw, ac yn dragywydd. Yr un mewn cariad a thosturi; yr un mewn gallu i achub pob enaid a ddel at Dduw trwyddo ef, yng *wir ddymuniad* ei galon, am ei fod ef yn byw bob amfer i eiriol drostynt hwy.

Os clywi ar dy galon ymwadu, hynny yw, ymwrthod a phleferau pechod, ac ymroddi dy hun i ddysgu ac ymarfer a duwioldeb a'th *holl fryd*, ni fethu di byth o gyrraedd y gamp. Canys, y llin yn mygu ni's diffydd ar gorsen yfig ni's tyrr, hyd oni ddygo efe allan farn i fuddugoliaeth. Ei swydd ef yw cadw yn fyw yr rhai oll a ymddiriedant yntho.

Dere atto, dysg ganddo, ymrwma i fod yn wasiddo, efe a esmwytha arnat, rhydd orphwysfa i dy enaid! Efe faddeu dy holl bechod.—Efe a'th ylch di yn ei waed ei hun.—Efe a'th gymmer di yn ei gol, cei orphwys yn ei fynwes, trwy *ffydd*, hyd oni ddelo'r amfer i ti fyned atto i'r nefoedd, a'i weled ef megis ac y mae. — Yn dy wendid fe'th nertha; yn dy glefyd fe'th gysura; yn angau fe'th gynnal; yn y farn fe a'th arddel, fe'th gyfiawnha, ac a'th ogonedda. Pan y f'o wynebau dy frodyr annuwiol yn casglu parddu, a'u cluniau yn crynu, a'u calon yn llewygu, a Christ yn eu barnu i'r poenau tragywyddol am iddynt ei wrthod: tithau, os derbyni, a fyddi'r pryd hynny gyd â'th Arglwydd mewn diogelwch.

Tyred

Tyred bechadur at dy Brynwr, na chloffa yn nhwy rhwng dau feddwl. Derbyn gyngor ac addewid Duw yn *Esfay* lv. 6. a *Diar.* viii. 17. a *Jer.* xxix. 13.

Ond y mae llawer o bembleth meddyliau, o bofibl yn codi yn dy ben di. Ond gad heibio feddyliau ofer. Maglau Satan ydynt. Gochel ymdroi ynthynt fel oen mewn dyryfni, rhag i ti farw yno.

Disgwyl wrth Dduw yn ffordd ei ras, a tharo allan gyd â'r gwynt a'r llanw. Ymwrola, â'r Arglwydd, yn ol ei addewid rafol, a fydd gydâ thi. Os na thyccia'r ystyriaethau hyn a'r cyffelyb, i'th wneuthur yn ufudd i Dduw ar air a gweithred, nid oes gennyf ddim mwy i osod o'th flaen, ond troi at Dduw i achwyn i mi wneuthur fy ngorau i'th gymmell i droi atto. Ond ni fynnit ti wrando arnaf. Bydded dy waed di, gan hynny, ar dy ben dy hun.

Yr wyf fi yn troi at y faint, a hwy, ysgatfydd, a wrandawant. — O frodyr anwyl, wrthy chwi-thau y dywed Duw hefyd, Gweithiwch allan eich iechydwriaeth eich hunain gyd âg ofn a dychryn. Yr ydych chwithau etto yn yr anialwch; etto mewn cnawd; etto o fewn cyrraedd piccellau Satan, Gwrandewch air y cyngor. Bwriwch ymaith yn llwyr weithredoedd y tywyllwch. Na fydd i chwi gyfeillach â hwynt, yn gymmaint ag i chwi ddiosg yr hen ddyn, mewn *mesur*, a gwisgo am danoch yr Arglwydd Iesu Grist. Gwisgwch holl arfogaeth Duw. Gobaith gryf trwy ras o gyrraedd pen eich taith. Gwirionedd yn y dyn oddi mewn. Ffydd ddifffuant yn addewidion y Cyfammod newydd, na chaiff un gelyn, nag offeryn, lwyddo yn eich erbyn tra byddoch chwi yn *glynu* wrth eich Harglwydd.

Yn

Yn nefaf, cymmerwch lawn afael ar gleddyf yr Ysbryd, yr hwn yw Gair Duw, gan ei wyntio ef ar bob achos yn ol esampl Crist. Er hynny nag ymddiriedwch ynnoch eich hunain yn eich doethineb, eich gofal, na'ch nerth eich hunain, eithr ymnerthwch yn y gras sydd yng Ghrifft Iesu, yr hwn a berffeithia ei nerth mawr yn eich gwendid chwi ar bob achos cyfion.

Am hyn gweddiwch yn ddibaid, a phob rhyw weddi a deisfyfiad yn yr Ysryd, fef, faeth weddiau byrron a gwresog, trwy gydol yr ymdrech, yn erbyn deniaith y byd, chwantau'r cnawd a rhythrau Satan. Gwrandawr gweddi yw Duw.

Cynhyddwch mewn pob gras, a phob dawn nefol. Chwanegwch at eich ffydd, rinwedd, a gwybodaeth, beth yw pur a pherffaith ewyllys Duw.

Gofalwch ar fyw yn sobr, mewn *syniadau* oddi mewn, yn gyftal ac mewn bwydydd, a diodydd, a gwisgoedd oddi allan. Yn gyfiawn tu ag at bawb ar air a gweithred, gan wneuthur i bob dyn megis y dymunech chwi iddynt hwy i wneuthur i chwi-thau, mewn gwirionedd ac uniondeb. Gwisgwch am danoch ymysgaroedd trugareddau. Rhodiwch mewn cariad. Cofiwch mai corph heb enaid, yw crefydd heb gariad. Gwae a fyddo ar y fath liw o grefydd. Darllen i *Cor. xiii.* Nid all y di-gariad byth weled Duw y cariad er ei gyfur. Cerwch eich gilydd gan hynny o galon bur yn helaeth. Cofiwch y dylai eich ffydd chwi weithio bob amser tuag at bob dyn, trwy *gariad*. Edrychwch ar yr Iesu pa fodd yr ymddygodd efe ar bob achos, ym mhob man, tu ag at bob math o ddynion, a dilyn-wch ei ol ef. Efe a adawodd i ni siampl, medd

Pedr,

Pedr, fel y canlynem ei ol ef. i *Pedr* ii. 21. “Yr hwn, medd *Ioan*, a ddywaid ei fod yn aros yntho ef, a ddylai yntau, felly rodio megis y rhodiodd efe. i *Ioan* ii. 6.

Yr hyn a ddywaid *Paul* am dano ei hun a'r apostolion eraill, (*Eph.* i. 4.) a ddywedaf finnau wrthy chwi, O Gristianogion, sef i Dduw o'r dechreuad i'ch ethol chwi yng Ghrift, neu i fwynhau bendithion teyrnas Grist. I beth? Fel y byddech yn sanctaidd ac yn ddifeius ger ei fron ef mewn cariad. Chwi a alwyd o dywyllwch i'w ryfeddol oleuni ef; rhodiwch fel plant y goleuni. Pan yr oeddech dan arswyd tarannau mynydd *Sinai*, heb ddisgwyl dim ond marwolaeth *bob cam* ac heb alloll gweled ffordd i ddiange mewn *un modd*, wele, lais megis o'r nef yn dywedyd, “Cred yn yr Arglwydd Iesu Crist a chadwedig y fyddi.”

Pa mor hyfryd i'th enaid oedd y fath newydd! pa mor ewyllysgar oeddit di y pryd hynny i ufuddhau i Grist ym mhob peth a geisiai efe gennyt, os byddai iddo yn unig ond cadw dy enaid rhag uffern! Ond oeddid yn ei dderbyn ef yn ei dair swydd, ac yn bur awyddus i ddyfsgu ganddo fel dy Athro; ufuddhau iddo fel dy Frenin; a hyderu yn haeddiant ei Aberth ef fel dy Offeiriad? Diammau'r addefi hyn oll os ydwyd ti Gristion diffuant. Yr wyf finnau yn dywedyd wrthy, “*Megis y derbyniaist Grist yr Arglwydd, rhodia yntho.*” *Col.* ii. 6.

Na wna ddarbod dros y cnawd er mwyn cyflawni ei chwantau ef. Na char y byd, sef, arferion dynion ofer, golud anwadal, anrhydedd siommedig, a phlefer golygus o swytta ac yfed yn dda, gwisgo'n wych, a byw yn llawen, yn ddifyr a diosol. Nid dyna'r ffordd i'r nefoedd, eithr i uffern ar dy ben. Gochel hi.

Mewn

Mewn gair, os wyt Grifftion, yr ydwyf yn caru Crist yn dy galon. Ac os wyt ti yn caru Crist yn gywir, diammau fod deddf o *ddiolchgarwch* yn dy rwymo i gadw ei orchymynion ef. Y mae cariad Crist yn dy *gymell* i fyw i'r hwn a fu farw drosot, megis y dywaid *Paul* am dano ei hun a'r lleill o'r Cristianogion. Cydm. 2 *Cor.* v. 14, 15. a'r *Rhuf.* xiv. 7, 8.

Y mae hyn yn fier yn wir meddi, tra byddo Haul Cyfiawnder yn tywynu ar fy enaid. Ond, nid ydyw hi felly gyd â mi bob amser. Yr wyf yn rhodio yn fynych mewn tywyllwch, ac heb lewyrch arnaf.

Diammau dy fod; ac y mae yn rhaid i hynny gael ei le, fel chwant bwyd, a syched, anwyd a lludded, ynghyd ag aneirif o ddiffygion eraill yn y stâd amherffaith hon. Pa mor segur a diffwrwyth a fyddai dynion o bob graddau, oni b'ai *eisiau*. Eisiau hyn a'rillall sydd yn cyffro dynion i lasurio yn yr amrywiol orchwylion perthynol i'r bywyd hwn. Ac y mae Duw wedi trefnyd yn dra doeth i ddynion gyrraedd mesur gweddol o gyfuron y bywyd hwn, trwy lasurio. Edr. *Diar.* x. 4, 5. xiii. 4. *Eph.* iv. 28. 1 *Thef.* iv. 11. a'r 2 *Thef.* iii. 11, 12.

Yn yr un ffunud, pa mor ddisfraw a diosol y caid gweled Cristianogion yn byw, oni b'ai fod Duw yn eu gadael i deimlo eisiau goleuni, cynhaliaeth a chysur, ar brydiau.

Ac er eu bod yn teimlo eisiau'r enaid mewn rhyw fesur *gwan*, y mae eisiau'r corph yn fwy *teimladwy* ac yn llefain yn daearach am ei dorri. Y mae'r moddion *gerllaw*. Y maent mewn *golwg*, ac y mae'r *eisiau* yn swmblo am gael ei ddiwallu. Yn
y dra-

y drafferth hon am lawer o bethau, y mae'r Cristion yn cyfarfod â miloedd o demptasiynau i esgeuluso'r un peth angenrheidiol. Nid oes gennyf le i ymhelaethu. Mi a adawaf i'th brofiad di, Gristion, i gyflawni y diffyg hwn.

Yn unig, cofia fod gwrthddrychau crefydd allan o'th olwg; llawenydd y nef a phoenau uffern, uwchlaw dy amgyffred; a'th chwant i fyw yma yn eu gosod ymhell, a thrwy hynny y maent yn colli eu heffaith ar dy feddwl. Am hynny rhaid i ti, *trwy ddwy ystyriaeth*, eu galw nhwy yn fynych ger dy fron; llefain, am help yr Ysryd Glân i'w cadw ym meddylfryd dy galon, a'th nerthu i fyw trwy ffydd. Rhaid i ti fod yn ofalus a diwyd iawn i arfer *moddion gras* i'r diben i'th *gyffro* a'th *awchu*, i gyflawni holl ddyledswyddau crefydd, megis y dangosir i bob gradd a pherthynas o ddynion, yn y rhannau ymarferol o lythyrau St. *Paul*, a'r lleill o'r apostolion. Eu harfer, meddaf, yn ddiwyd i'r *dibenion hyn* ac nid i ymorphwys ynddynt nag *arnynt chwaith*. Fel hyn gweithiwch allan eich iechyd-wriaeth eich hunain gyd âg ofn a dychryn, rhag, wedi i chwi ddechreu yn yr *Yspryd*, ddiweddi o honoch yn y *crawd*, ac i eraill ddwyn eich coron chwi. Ystyria lythyrau Crist at eglwys *Asia*, a Duw a roddo i ti ddeall dda. *Dat. Pen. ii. a iii.*

Y mae'r gwirioneddau pwysfawr a ddarllenaist di yma, yn ein dysgu ni,

1. I ryfeddu mawrygu a chosleidio y ffordd *rafel* a gymmerth Duw i achub dyn o'i drueni. Cofia mai Duw da a doeth a'i trefnodd heb gyngor, na help, na haeddiant dyn. Ymostwng, gan hynny, i'r drefn heb *ymddadleu*, a rhodia y ffordd heb *rwgnach*. A diwedd da f'o i ti.

2. Dysg-

2. Dyfsgwn i werthfawrogi gweinidogion *ffyddlon*, a gweinidogaeth *iachus*, Efengyl Crist. Gochelwn wrando ar yr athrawiaeth a bâr i ni gyfeiliorni oddi wrth eiriau'r gwirionedd ei hun, sef geiriau Duw.

Bechaduriaid, gwrandewch beth a ddywaid Duw wrthych yn ei air, ac yn eich cydwybodau trwy ei Ysbryd. Ufuddhewch iddo, os gellwch, ac oni ellwch, dywedwch wrtho am eich helpu, yn ol ei addewid. Disgwylwch wrth ei byrth ef. Gwrandewch ei air. Llewch am ei fendith. Groesawwch argyhoeddiadau ac *ymrowch* i ddiwygio. Trwy'r *pethau hyn* y mae Duw yn gweithio ar yr enaid. Ac onid yw rhybuddion *mynych*, ynghyd â cheryddon, cynghorion a chyfarwyddiadau, yn llwyr *angenrheidiol* hefyd i'r seintiau goreu tra byddont yma.

Gwerthfawrogwn, gan hynny, y weinidogaeth gyhoeddus o'r Gair, ac o'r Swpper sanctaidd, fel *moddion* i'n cadw yn wresog mewn crefydd. Bendithiwn Dduw am ei ffyrdd doeth, a rhodiwn ynthynt. Y mae'r Brenin yn rhwym yn ei Rodfeydd, trwy rym ei rasol addewidion.

3. Dyfsgwn oddi yma weled diwedd llwybrau gwirgam. Darllain *Diar.i.* o Adn. 10, hyd 32. a Pen. ii. a iii. hefyd *1Cor.vi.9,10. Gal. v.19,20,21. Dat.xxi.8.* Ac o'r tu arall, gwelwn rodiad a diwedd dëdwydd y *duwiol*. Ni chair o hono ef, yn fysgrell a diosfal, eithr yn wresog yn yr Yspryd yn gwasanaethu'r Arglwydd. Ni waradwyddir mo hono, canys edrych y mae efe ar holl orchymynion yr Arglwydd yn ddilyfiant. Yn ei ystafell, yn ei deulu, ym mysg ei dylwyth, yn yr eglwys, yn ei faes, ac yn ei fasnach, ei ofal yw cadw cydwybod dda a dirwystr tu ag at Dduw a dynion bob amser.

Ei

Ei amcan cyffon yw byw i'r Iesu yma, a chael byw, trwy'r Iesu, gyd â Duw yn y nef, wedi myned oddi yma. Y *gwir* dduwiol, meddaf, yr hwn sydd yn iawn *ddeall* crefydd Crist a welir fel hyn gyd â pharchedig ofn, yn ymdrech i weithio allan ei iechydwriaeth ei hunan yn ol *arfaeth* a *gorchymyn* Duw.

Hwn a dderbyn ddiwedd ei ffydd a'i *ymarfer* yn iechydwriaeth idd ei enaid. Gwynfyd y dyn a wnelo hyn: efe a gaiff fraint ym mhren y bywyd a'i dderbyn i mewn trwy'r pyrth i'r ddinas nefol, fel y tyftia Crist ei hun. *Dat.* xxii. 14, 16. Yna y sych Duw ymaith bob deigr oddi wrth eu llygaid hwynt; a marwolaeth ni bydd mwyach, na thrifft-wch, na llefain, na phoen ni bydd mwyach: o blegid y pethau cyntaf a aeth heibio. Ni chaiff yr ail farwolaeth awdurdod arnynt. *Edr. Dat.* ii. 11. a xxi. 4.

Yno, fy enaid, ni bydd dim tywyllwch, dim camsynied, dim culni enaid, na dim ymryson rhwng neb a'i gilydd. Ni bydd cenfigen yno yn un tynwes, na neb yn anfoddloni i'w le a'i gyflwr ei hun. Pawb a welant yno'n eglur mae o rydd ras Duw, trwy gyfryngdod yr anwyl Iesu, y daethant hwy i'r ddinas sanctaidd, am hynny i'r hwn sydd yn eistedd ar yr orfedd-faingc ac i'r Oen y priodolant *holl glod* eu hiechydwriaeth.

Wrth edrych yn ol ar eu ffyrdd yn y glyn, ac ar eu hanneilyngdod, ac amherffeithrwydd eu hufudd-dod *goreu*, rhyfeddu byth a wnant *drugared* Duw yn maddeu iddynt. Ni bydd yno neb, fy enaid, yn edrych ar Dduw yn dderbyniwr wyneb, canys pawb a welant yn amlwg mai'r *gwas da* yn unig a goronir, a'r *gwas drwg* a diog yn unig, a
gon-

gondemnir. Mi archaf ar Dduw ar i ni gadw hynny yn waftad ar ein meddyliau, fel y byddom ddiargyoedd, a diniweid, yn blant difeius i Dduw, ynghanol cenhedlaeth ddrygionus a throfaus ym mhlith y rhai yr ydym yn disgleirio, megis goleuadau yn y byd, yn cynnal gair y bywyd yn ei burdeb.

Weithian, fy mrodyr, byddwch lawen yn yr Arglwydd. Ysgrifenu yr un pethau attoch, ac a *lafara*s wrthy, gennyf fi yn wir nid yw flin, ac i chwithau y mae yn ddiogel. Od oes gan hynny ddim diddanwch yng Ghrifft; od oes dim cyfur cariad; od oes dim cymdeithas yr Ysryd; od oes dim ymysgaroedd a thofsturiaethau; cyflawnwch fy llawenydd, fel y byddoch yn meddwl yr un peth, a'r un cariad gennych, yn gyttun, yn synied yr un peth; er gorfoledd i mi yn nydd Crist, na redes yn ofer, ac na chymmerais boen yn ofer.

A Duw yr heddwch a fyddo gyd â chwi oll.
Amen.

4 AP 54

T E R F Y N.